

**Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет.
імені Павла Тичини**

**НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА
З СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

**Навчально-методичний посібник для студентів
природничо-географічних факультетів**

Умань -2015

УДК 911.3(075.8)
ББК 65.04.я73

*Рекомендовано Вченою радою природничо-географічного
факультету Уманського державного педагогічного університету імені
Павла Тичини
(протокол № 5 від 23.12.2014)*

Рецензенти:

доктор географічних наук **Г.І. Денисик** (Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського)

доктор педагогічних наук **О.В. Браславська** (Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини);

кандидат педагогічних наук **О.Л. Миргородська** (Кіровоградський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка)

Н.15 Навчальна практика з суспільно-географічних дисциплін : навч.-метод. посібн. для студентів прир.-геогр. факульт. / авт.-уклад. Козинська І.П., Кугай М.С. – Умань ФОП «Жовтий О.О.», 2015. – 112 с.

Навчально-методичний посібник розроблений для студентів природничо-географічних факультетів за напрямком підготовки 6.040104. Географія. В посібнику наводяться методичні прийоми виконання і обробки польових камеральних суспільно-географічних досліджень населених пунктів, промислових, рекреаційних, сільськогосподарських підприємств, транспорту та сфери послуг, а також методика проведення соціопитування населення під час експедиційних (маршрутних) досліджень.

УДК 911.3(075.8)
ББК 65.04.я73
©Козинська І.П.
©Кугай М.С. 2015

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ	9
II МЕТОДИКА І ПЛАН ВИВЧЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ	12
2.1. Промислові підприємства	12
2.2. Сільськогосподарські підприємства	21
2.3. Рекреаційні підприємства	27
2.4. Транспортні підприємства	29
2.5. Підприємства соціальної сфери	33
III ПРОГРАМИ ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНОГО ВИВЧЕННЯ МІСТ І СІЛЬСЬКИХ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ	40
3.1. Міста	40
3.2. Сільські населені пункти	58
IV МЕТОД СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В ГЕОГРАФІЇ	59
V ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ І ЗВІТНІСТЬ	69
5.1. Перелік супровідних документів	69
5.2. Обов'язки керівника практики	69
5.3. Обов'язки студентів	71
5.4. Основні правила техніки безпеки під час проходження навчальної практики	72
5.5. Правила надання першої медичної допомоги	75
5.6. Підсумки практики	85
5.7. Прикладний план звіту	88
5.8. Технічні вимоги до оформлення звіту навчальної практики	90
5.9. Результати оцінювання студентів	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТКИ	95

ВСТУП

Навчальна практика з суспільно-географічних дисциплін займає особливе місце в підготовці майбутніх вчителів географії. В умовах динамічних змін соціально-економічного стану, вона має не тільки велике пізнавальне, але і виховне, і світоглядне значення.

Ця практика спрямована, насамперед, на закріплення знань, формування і розвиток умінь і навичок з цілого блоку суспільних географічних дисциплін. В процесі практики студенти отримують великий об'єм нової соціально-економічної інформації, яка не завжди висвітлена в підручниках. Вони знайомляться з техніко-економічними особливостями діяльності закладів і підприємств різних галузей господарства і соціального комплексу, отримують комунікативні навички. Крім того, навчальна практика сприяє ствердженню у свідомості студентів значної конструктивної ролі географії в управлінні соціально-економічним розвитком країни. В той же час вона розвиває міждисциплінарне мислення, оскільки для розуміння і глибокого аналізу регіональних соціально-економічних процесів неминуче залучення не тільки фізико-географічних, але й історичних, економічних, культурологічних та інших знань. Велике значення має дана практика і в розвитку навичок соціально-економічного картографування, а також в естетичному вихованні учнів.

Метою практики є закріплення теоретичних знань з економічної і соціальної географії, навчання низки методів польових суспільно-географічних досліджень і навичок їх застосування, що будуть необхідні студентам для педагогічної та наукової діяльності.

Навчальна практика створює необхідні теоретико-методичні основи для застосування економіко-географічних знань, які будуть необхідні випускнику в подальшій роботі.

Навчальна практика з економічної та соціальної географії дозволяє студенту в його майбутній професійній діяльності при складанні діаграм, кресленні графіків, створенні картосхем з подальшим їх аналізом, самостійно працювати з літературою, дбайливо оформлювати результати роботи та ін.

Для досягнення мети визначаються наступні завдання:

закріплення умінь вести польові стаціонарні і маршрутні економіко-географічні дослідження і спостереження;

закріплення методичних прийомів збору, обробки і аналізу первинних матеріалів, що характеризують географічну специфіку досліджуваного під час практики регіону;

закріплення і поглиблення знань, отриманих студентами під час вивчення суспільно-географічних дисциплін;

розширення географічного світогляду майбутнього вчителя географії, підвищення його професійно-географічної культури і компетентності;

розвиток у студентів географічного мислення, умінь виявляти і аналізувати взаємозв'язки, як між окремими компонентами природи, так і між природою і господарською діяльністю людини.

Наразі, коли питання раціонального природокористування і охорони природи набули першочергового значення, одним із завдань практики є формування умінь оцінювати і рекомендувати заходи раціонального природокористування, зокрема однією з цілей

практики з суспільно-географічних дисциплін є набуття навичок господарської оцінки природних умов, визначення їх впливу на господарську діяльність населення і оцінка можливостей більш раціонального використання природних умов і ресурсів.

Студент повинен знати:

- основні історичні етапи заселення і освоєння району практики;
- сучасне географічне положення району, його зміни у часі;
- сильні та слабкі сторони природно-ресурсного потенціалу, території, що вивчається, територіальні поєднання природних ресурсів і заходи з охорони оточуючого природного середовища;

– географічні особливості демографічної ситуації в районі. Етнічний і професійний склад населення, розселення і його форми, географію населення;

– специфіку економіки і територіальної організації господарства району;

Студент повинен вміти:

– виявляти причинно-наслідкові зв'язки між фізико-географічними, соціально-економічними та історичними явищами і процесами;

– аналізувати різноманітні джерела з метою виявлення та накопичення історико-географічної і соціально-географічної інформації, необхідної для своєї професійної діяльності;

– володіти методикою польових (маршрутних) досліджень;

– застосовувати історичний підхід до вивчення географічних подій і явищ соціально-економічного життя конкретної території;

– визначати генезис певного суспільно-географічного регіону,

показувати його сучасну галузеву і територіальну структуру, ринкову спеціалізацію;

працювати з первинними і звітними статистичними матеріалами, на основі яких креслити таблиці, будувати графіки, картосхеми, картонаграми, аналізувати їх і формувати висновки;

складати комплексні країнознавчі характеристики регіонів ринного територіального ієрархічного рівня.

Под час навчальної практики необхідно приділяти увагу не тільки природничим об'єктам, а й питанням соціальної сфери, рівню та якості життя населення, умов життя і побуту, просторових відмін в умовах і характері, а також факторів соціального розвитку на всіх територіальних рівнях. Таким чином, об'єктами вивчення на практиці є різні галузі економіки і соціальної сфери життєдіяльності, освіти, культури, транспорту, інфраструктури, промислові та сільськогосподарські підприємства різних категорій і масштабів тощо.

Навчальна практика може бути організована в різних регіонах. Головні критерії вибору досліджуваної території – максимальна доступність джерел інформації і можливість відвідування різних типів об'єктів. На природничо-географічному факультеті Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини навчальна практика з суспільно-географічних дисциплін проводиться в м.ст. Умань (стаціонарна) і в Черкаській та суміжних з нею областях (зональна).

Місто Умань є одним з важливих промислових вузлів Черкащини. До головних галузей промисловості належать:

машинобудування (заводи «Мегомметр», ВО «Уманьферммаш»), харчова (продтоварний, пиво-безалкогольний заводи), легка (швейна, взуттєва, художніх виробів фабрики) промисловість. Функціонує також вітамінний завод, підприємства будівельної промисловості та будівельної індустрії. У зоні впливу промислового вузла знаходяться залізничний вузол Христинівка, районні центри Монастирище і Тальне.

Вигідне розташування Умані на південному заході Черкаської області – на стику Черкаської, Вінницької, Одеської, Кіровоградської областей дозволяє здійснювати виїзні маршрути на географічні об'єкти цих областей, досліджуючи їх просторову організацію.

І. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ

Навчальним іваном підготовки студентів напрямку «Географія» передбачено наступні навчальні практики з суспільно-географічних дисциплін: в кінці шостого семестру з географії світового господарства, на початку сьомого – з економічної і соціальної географії України.

Проведенню практики передусє підготовчий період. Він включає навчально-методичні, організаційні та технічні заходи. В цей період студенти знайомляться з метою і завданнями практики, методами і прийомами роботи, методикою ведення польових записів, а також з районом проведення практики за допомогою географічної літератури і картографічних посіюшків, вивчаються маршрути дослідження.

Організаційна підготовка полягає в ознайомленні студентів з технікою безпеки, розподіляються обов'язки в студентській групі і тогочасна необхідна документація для збору первинного статистичного матеріалу. Технічна підготовка полягає у відборі навчальних матеріалів, засобів та іншого необхідного для проведення практики обладнання.

Польовий період триває з моменту виходу групи на об'єкти економічного і соціального значення. Робота кожного студента складається з виконання індивідуальних завдань і роботи в бригаді, яка складається з 6-7 осіб кожна.

Ступінь деталістості вивчення різних об'єктів залежить від цілей і задач соціально-економічного дослідження.

На сль починному стані практики проводиться оформлення звітних документів і матеріалів, підготовка до звітної конференції і виставки

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Навчально-методичний посібник для студентів
природничо-географічних факультетів

Підписано до друку 31.03.2015. Формат 60x90 1/32
Папір офсет.
Обл.-вид. арк. 3,2. Ум. друк. арк. 4,6.
Тираж 300. Зам. № 2112.

**Видавець та виготовлювач
ФОП Жовтий О.О.**

20300, м. Умань, вул. Садова, 2
(УДПУ, навчальний корпус № 1)
Тел. 097 255 65 07
047 44 3 51 33
093 540 78 82
e-mail: nastek@meta.ua
www.foto-na.net.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК, № 2444 від 22.03.2006 р.

